

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.015.31:373.2

DOI: 10.12958/2227-2747-2019-3(172)-10-18

Бадер Світлана Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти

навчально-наукового інституту педагогіки і психології

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Старобільськ, Україна

svetmita23@meta.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9225-423X>

Сучасне українське суспільство перебуває у складних умовах розвитку, що зумовлено перехідною економікою, невизначеною соціально-політичною ситуацією, яка ускладнюється озброєним конфліктом на Сході держави та анексією АР Крим. За таких умов спостерігається домінування негативних настроїв, падіння загального рівня духовної культури населення, деформація ціннісно-смиислової системи особистості як результату трансформацій в ієрархії ціннісних орієнтацій, що провокує так звану духовну кризу суспільства.

Особливо гостро проблема постає, коли йдеться про студентську молодь, зокрема майбутніх педагогів, адже саме вони стануть аксіологічним орієнтиром для дітей – майбутнього української нації. Саме тому система вищої освіти має будуватися на аксіологічних засадах, ураховувати необхідність моделювання освітнього процесу на основі ціннісно-смиислової парадигми.

Зауважимо, що проблема формування ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів не є новою для педагогічної науки та широко репрезентована студіях Н. Асташової, І. Беха, Ю. Пелеха, В. Сластьоніна, Г. Чижаків та ін.

Дослідженню шляхів формування професійних ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) присвячено роботи Г. Андрюніної, О. Горбатової, С. Камінської, О. Лисенко, О. Падалки та ін. Натомість, проблема формування ціннісно-смислових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО, пошуку та механізмів реалізації відповідних педагогічних технологій ще потребує додаткового вивчення.

Отже, метою статті є характеристика аксіологічного потенціалу комплексу педагогічних технологій, обраних для формування ціннісно-смислових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО.

Методологічним підґрунтям дослідження є ідеї ціннісно-смиислової парадигми в освіті, провідні положення системно-синергетичного, аксіологічного, діяльнісного та герменевтичного підходів. Використано методи аналізу, синтезу та узагальнення наукових поглядів учених щодо використання тих чи тих педагогічних технологій у процесі формування ціннісно-

сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО.

Під час проєктування й моделювання системи формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО її технологічний компонент представлено комплексом таких педагогічних технологій, як: технологія навчального тренінгу; технологія розвитку критичного мислення; технологія роботи з медіатекстами; технологія розв'язання моральних дилем; технологія діалогічної взаємодії.

Зупинимось більш детально на характеристиці кожної з них з погляду формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО.

Так, вибір **технології навчально-го тренінгу** зумовлено низкою причин.

По-перше, у процесі тренінгової роботи створюється середовище невимуженості, довіри, взаємної підтримки, тобто максимально комфортне для інтерації між учасниками. Майбутні вихователі мають можливість вільно висловлювати авторську думку з приводу проблеми, що обговорюється, співвіднести власну систему цінностей з іншими. Саме в такому середовищі створюються всі можливості для ефективного діалогу, у процесі якого відбувається обмін цінностями, запускається механізм формування ціннісно-сміслових орієнтацій. Важливим є той факт, що тренінг дозволяє змоделювати професійне середовище, у яке потрапить майбутній вихователю у подальшій професійній діяльності.

По-друге, тренінгова робота налаштовує на суб'єкт-суб'єктну взаємодію між викладачем та студентами, у процесі якої останні стають більш активними, виявляють ініціативу під час розв'язання проблемних ситуацій. У цьому сенсі С. Гусаківська зазначає: «...схвалення спроби саморозкриття будь-кого з учасників стимулює зростання його впевненості в собі, розширення сфери самоусвідомлення, набуття особистісного досвіду, засвоєння нових знань» (Гусаківська, 2014). Тобто під час тренінгу авторитарна позиція педагога є апіорі неможли-

вою, адже тоді втрачається провідна дидактична мета та сенс тренінгової технології – навчити самостійно вирішувати проблемні ситуації на основі критичного осмислення різної інформації. Саме суб'єкт-суб'єктна взаємодія сприяє розумінню, усвідомленню цінностей, активній рефлексії з приводу власної системи ціннісно-сміслових орієнтацій, що сприяє інтеріоризації позитивних цінностей.

По-третє, за умови суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками тренінгу в умовах комфортного середовища відбувається становлення «Я-концепції» майбутнього фахівця (Кубашичева, 2012). Самопізнання, що відбувається в умовах тренінгової роботи, зумовлює вироблення адекватної самооцінки, віри у власні сили, здатності до саморегуляції тощо. Відбувається інтенсивне співвідношення власних пріоритетних цінностей із цінностями інших, переосмислення та прийняття позитивних ціннісних орієнтацій.

Нами було запропоновано різні навчальні тренінги для майбутніх вихователів у межах таких освітніх компонентів: «Дошкільна педагогіка: інтегрований курс», «Розвиток і виховання дітей раннього віку», «Методика ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», «Менеджмент у системі дошкільної освіти», «Інноваційні педагогічні технології у дошкільній освіті», «Основи науково-педагогічних досліджень», «Комп'ютерні технології у роботі з дошкільниками» тощо. Серед тренінгів, що викликали жвавий інтерес та обговорення серед майбутніх вихователів, можна назвати такі: «Аксіологічні орієнтири сучасного вихователя», «Любов до дитини: педагогічний принцип чи формальність?», «Сучасні технології виховання дошкільника: інновації чи старе „по-новому“?», «Дошкільник в інформаційному Всесвіті: за чи проти?», «Ціннісні орієнтації сучасного вихователя», «Система цінностей сучасного дошкільника».

Вибір **технології розвитку критичного мислення** зумовлено низкою причин: по-перше, вона сприятиме ефективному запам'ятовуванню та осмисленню

інформації; по-друге, стимулює розвиток так званого «рефлексивного мислення»; по-третє, зумовлює створення умов для суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками освітнього процесу; по-четверте, сприяє розумінню, усвідомленню та запуску механізму трансформації цінностей у відповідні ціннісно-сміслові орієнтації.

Нам імпонує думка Ж. Давидової, яка вважає, що технологія розвитку критичного мислення сприяє формуванню духовно-ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців, оскільки розвиток певних якостей особистості (суб'єктність, рефлексивність, критичне сприйняття інформації), якому сприяє реалізація означеної технології, є запорукою формування моральних орієнтирів людини. Авторка доводить, що суб'єктність та духовність – взаємопов'язані процеси цілісного становлення особистості, оскільки перший передбачає активне втручання особистості в дійсність, впливає на її саморозвиток. Відповідно, у процесі такого саморозвитку відбувається активне осмислення цінностей та становлення духовності (Давидова, 2011, с. 280). Ж. Давидова додає, що завдяки рефлексії студент має можливість усвідомити власну унікальність, індивідуальність та загалом своє призначення: «Через рефлексію здійснюється „погляд на себе з боку”, а також зіставлення виявлених соціальних духовних цінностей із власним внутрішнім світом. У результаті такого типу критичного переосмислення власної особистості у її структурі з'являються певні духовно-ціннісні новоутворення, які певним чином відрізняються від первісних уявлень про себе» (Давидова, 2011, с. 281).

Важливою для нашого дослідження є теза про необхідність діалогічної комунікації між суб'єктами для ефективної реалізації технології розвитку критичного мислення. Тут є слушною думка О. Іванової, Д. Корнеєва, Ф. Хабібулліна: «комунікація є загальною умовою для оволодіння критичним мисленням» (Іванова, 2018, с. 110). Автори наголошують на суб'єкт-суб'єктній взаємодії («face-to-

face communication») як важливій умові реалізації технології, що, своєю чергою, є умовою формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх фахівців, зокрема й майбутніх вихователів ЗДО.

Технологія розвитку критичного мислення передбачає низку етапів, зокрема: етап ціле-мотиваційний (етап виклику, або ревокація) – актуалізація набутих знань, мотивація на подальшу активну роботу, постановка відповідної мети; етап осмислення – безпосередня робота з різними текстами, усвідомлення та осмислення поданої інформації, оцінка її значущості; етап рефлексивний – розмірковування над інформацією, коли відбувається вироблення персональної позиції студента щодо сутності та значущості тексту (Сапух, 2016, с. 212; Ягоднікова, 2009).

Уважаємо, що така алгоритмізація цілком збігається з етапами усвідомлення та прийняття необхідних цінностей майбутніми вихователями в межах поданої технології. Так, на етапі виклику відбувається знайомство з проблемою та протиріччям, що в ній закладено, первинна оцінка інформації щодо власної системи цінностей. Другий етап покликаний осмислити інформацію з погляду культурної системи цінностей, зіставити її з власною системою цінностей, виявити протиріччя, закладені в проблемі. На рефлексивному етапі в майбутніх фахівців запускається механізм трансформації усвідомлених цінностей та смислів у ціннісно-сміслові орієнтації на основі глибокої рефлексії осмисленої інформації.

Зауважимо, що технологія розвитку критичного мислення володіє значним арсеналом форм та методів роботи з майбутніми вихователями ЗДО, які мають інтерактивну спрямованість, зокрема: дискусія, дебати, мозковий штурм, діалогічне мовлення, діалог, написання есе, метод рефлексивного письма, метод вдумливого читання, портфоліо, розв'язання проблемних ситуацій, графічні організатори, синквейн, ментальні карти, концептуальне колесо, вебквести, фішбоун тощо.

Проілюструємо прикладом використання методів технології розвитку критичного мислення в межах курсу «Менеджмент у системі дошкільної освіти». Так, під час вивчення теми «Освітній менеджмент – вимога часу чи данина моді?» майбутнім вихователям було запропоновано розв'язати проблемні ситуації та визначити модель або методи управління.

Ситуація 1. Після ретельного вивчення зарубіжного досвіду вихователь-методист запропонувала колегам упровадити в практику роботи ЗДО службу педагогічної підтримки адаптації дітей раннього віку. Ідея була прийнята із зацікавленістю, кожен продемонстрував власне бачення проблеми та через півтора місяці така служба почала працювати в межах ЗДО. Яка модель управління притаманна ЗДО? Обґрунтуйте власну думку.

Ситуація 2. На педагогічній раді було прийнято рішення створити творчу групу та розробити комплекс заходів для дітей старшого дошкільного віку з метою підвищення рівня їхньої зацікавленості традиціями рідного краю. Досвідчений педагог висловила: «Я вважаю, що це справа молодих, бо в них свіжий погляд на такі речі, а в нас зараз купа інших справ». Її підтримала адміністрація. Яка модель управління притаманна ЗДО? Обґрунтуйте власну думку.

Ситуація 3. Батькам дітей було запропоновано анонімну анкету, що містила питання про якість роботи конкретного вихователя. Результати анкетування обговорювались на педагогічній раді. Який метод управління було використано? Чи доцільно його застосовувати серед батьків? Обґрунтуйте свою думку.

Цікавим для студентів виявилось складання інтелектуальної карти з тем «Педагогічні цінності вихователя», «Таксономія цінностей сучасної молоді», «Які цінності обирає сучасний дошкільник?» тощо.

Вибір наступної технології – **робота з медіатекстами** – зумовлено тим, що майбутні вихователі постійно стикаються

з необхідністю опрацювання текстів різного характеру (навчальних, інформаційних, філософських тощо). Ураховуючи тенденцію до інформатизації освіти, такі тексти майбутні вихователі використовують за допомогою медіазасобів (комп'ютер, планшет, смартфон, Smart-board, друковані носії тощо). Тож, такі тексти цілком справедливо відносимо до медіатекстів.

У нашому дослідженні ми розглядаємо медіатекст з погляду полікультурного підходу. По-перше, семіотично-інформаційний підхід репрезентує медіатекст як віддзеркалення самої культури, яка інтерпретується в ньому у вигляді певного смислу. Сама культура, на думку К. Стецюри, постає як «Мега-Текст» – «тканина, павутиння медіатекстів, які визначають людські моделі поведінки, яких можна дотримуватись та наслідувати» (Стецюра, 2012). По-друге, комунікативний підхід до тлумачення медіатексту визначає той смисловий простір, де відбувається взаємообмін та взаємозбагачення цінностями між суб'єктами (культурою загалом, суб'єктами системи формування ціннісно-смислових орієнтацій майбутніх педагогів); по-третє, особливо гостро постає проблема критичного аналізу медіатекстів майбутніми фахівцями у зв'язку з тим, що кожен текст уміщує різний контекст та може бути створений будь-ким, що ще раз актуалізує впровадження технології розвитку критичного мислення майбутніх педагогів у процес фахової підготовки.

На основі аналізу різних видів медіатекстів ми обрали ті з них, які є максимально ефективними для формування необхідних ціннісно-смислових орієнтацій. До таких ми віднесли: медіатексти в соціальних мережах (пости та коментарі до них у Facebook, Instagram) та на каналі YouTube, кінофільми (художні та документальні), мультиплікаційні фільми, відеозаписи занять та інших форм роботи з дошкільниками, вебінари, наукові, навчальні тексти (статті, підручники, монографії у відкритому доступі), аудіозаписи (музика, пісні, аудіокниги тощо), іконічні знаки (фото, малюнки, інфографіка, репродукції) тощо.

Так, у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів (у межах курсів «Дошкільна педагогіка: інтегрований курс», «Менеджмент у системі дошкільної освіти») нами було використано такі художні кінофільми: «Зірочки на землі», «Хлопчик у смугастій піжамі», «Моя тітка приїхала», «Замок із скла», «Поховайте мене за плінтусом», «Нелюбів» тощо. Крім того, цікавими виявились мультфільми, зокрема: «Головоломка», «Балерина», «Пісочник», «Ніколи не здавайся», «Батько і дочка». Такі медіа-тексти мали дискурсивний смисловий контент, забезпечували наявність поля для обговорення та обміну ціннісними позиціями в системах «викладач – студент», «студент – студент».

Не менш змістовними виявились художні тексти філософсько-смислового наповнення, наприклад: «Флейта і вітер» В. Сухомлинського. Майбутнім вихователям пропонувалось провести паралель між флейтою і вихованням дитини, поміркувати над змістом вислову «грати на флейті» в контексті виховання сучасного дошкільника тощо.

Ефективною у формуванні ціннісно-смислових орієнтацій майбутніх вихователів виявилась **технологія розв'язання моральних дилем**, що ми визначаємо як технологію, яка передбачає поетапне занурення в ситуацію, що містить складне моральне протиріччя, з одного боку, та не має однозначного розв'язання – з іншого.

У процесі вирішення моральної дилеми (що існує реально або штучно створена) учасникам доводиться відчувати конфлікт цінностей та здійснювати пошук шляхів виходу із ситуації, користуючись власною системою ціннісно-смислових орієнтацій. Крім того, обговорення моральних дилем створює сприятливі умови для активізації когнітивних та афективних процесів особистості студента, адже протиріччя, закладене в ситуації, впливає на внутрішній світ особистості, її душевний стан, викликає гамму емоцій, тим самим стаючи «стимулятором емоцій», що, своєю чергою,

породжує певні смисли (Тормишова, 2014). Уважаємо, що саме така емоційно-смислова внутрішня робота сприяє усвідомленню та осмисленню різних цінностей, що набувають значущості та трансформуються в ціннісні орієнтації майбутніх вихователів.

Як приклад наведемо класичну моральну дилему Л. Кольберга (L. Kohlberg), запропоновану для обговорення майбутнім вихователям ЗДО в межах курсу «Теорія і методика співпраці з родиною»: *«Джо – 14-річний хлопчик, який дуже хотів поїхати в табір. Батько обіцяв йому, що він зможе поїхати, якщо сам заробить для цього гроші. Джо старанно працював і зібрав 40 доларів, необхідних для поїздки в табір, і ще трохи більше. Але якраз перед поїздкою батько змінив своє рішення. Деякі його друзі вирішили поїхати на рибалку, а в батька не вистачало грошей. Він сказав Джо, щоб той дав йому накопичені гроші. Джо не хотів відмовлятися від поїздки в табір і збирався відмовити батькові».*

Виокремлюючи **діалог** як технологію взаємодії з майбутніми вихователями, ми спираємося на наукові позиції О. Ліннік, яка зауважує, що його можна розглядати у трьох векторах:

– як діалог суб'єктів (у системах «викладач – студент», «студент – студент»);

– діалог ідей (концепцій, розв'язання проблемних ситуацій);

– діалог культур (культурних цінностей викладача і студента, культури майбутньої професії та культури навчання, глобальної культури нації та культури закладу вищої освіти);

– діалог із собою (мислєдіяльність, що характеризує процес усвідомлення знання, проникнення в глибину, відкриття нового) (Ліннік, 2014, с. 189).

Висновки О. Ліннік мають для нас принципову значущість, адже авторка наголошує на тому, що саме в процесі діалогу студент співвідносить свою систему цінностей із цінностями різних культур (національної, культури закла-

ду вищої освіти, культури різних викладачів тощо). Під час такої «зустрічі культур» відбувається процес інтеріоризації цінностей, тобто формування ціннісних орієнтацій, усвідомлення смислів.

До провідних характеристик діалогу як педагогічної технології вчені (Н. Асташова, М. Бахтін, В. Біблер, Е. Трубникова та ін.) відносять: гуманістичність, культурологічність, варіативність, динамізм, комунікативність та креативність.

Ми вважаємо, що діалогу притаманна така характеристика, як смислотворення, адже в процесі діалогічної взаємодії відбувається «зустріч» різних систем цінностей (унікальних для кожної особистості) та смислів, у результаті чого суб'єкти освітнього процесу взаємозбагачуються, доповнюють і розширюють свою ціннісну систему, у результаті чого народжуються нові смисли, що мають для особистості аксіологічний зміст.

Отже, запропоновані нами педагогічні технології для формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО вважаємо ефективними через низку причин:

– по-перше, означені технології легко використовувати в межах різних освітніх компонентів фахового спрямування;

– по-друге, кожна з них має інтерактивний характер, що дозволяє задіяти в обговоренні практично кожного студента;

– по-третє, ці технології дозволяють організувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію між учасниками освітнього процесу, що полегшує інтеракцію, сприяє створенню максимально комфортного середовища;

– по-четверте, методи, що вміщують такі технології, сприяють запуску механізму інтеріоризації цінностей у ціннісно-сміслові орієнтації здобувачів освіти;

– по-п'яте, використані нами технології постають як комплекс органічно взаємопов'язаних методів роботи та засобів взаємодії з майбутніми вихователями ЗДО.

Перспективами подальших розвідок убачаємо експериментальну перевірку ефективності запропонованих технологій формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО.

Література

Гусаківська С. С. Формування ціннісно-сміслові сфери студентів засобами психотерапії (теоретичний аспект). *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_1_17.

Давидова Ж. В. Формування духовно-ціннісних орієнтацій студентської молоді засобами критичного мислення. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2011. Вип. 32 – 33. С. 278 – 285.

Иванова О. Э., Корнеев Д. Н., Хабибуллин Ф. Г. Коммуникация как образовательная среда критического мышления – универсальной компетенции педагога. *Azimuth of Scientific Research: Pedagogy and Psychology*. 2018. Т. 7. № 3(24). С. 108 – 111.

Кубашичева Л. Н. Развитие профессиональной Я-концепции у будущих педагогов. *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 3: Педагогика и психология*. 2012. № 3 (103). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-professionalnoy-ya-kontseptsii-buduschih-pedagogov>.

Ліннік О. О. Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співробітництва з молодшими школярами: монографія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 304 с.

Сапух Т. В. Развитие критического мышления как базис студентоцентрированного образования. *Modern Research of Social Problems*. 2014. № 9 (41). С. 202 – 216.

Стецюра К. О. Природа та специфіка буття медіатекстів у культурній картині світу сучасного суспільства. *Вісник*

НТУУ «КПІ». *Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2012. Вип. 3. С. 56 – 62.

Тормышова Т. Ю. Обсуждение моральных дилемм как способ обучения беглости говорения: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Тамбов, 2014. 189 с.

Ягоднікова В. В. Застосування технології розвитку критичного мислення у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. *Збірник наукових праць «Вісник післядипломної освіти». Серія «Педагогічні науки»*. Вип. 11. / голов. ред. В. В. Олійник. Київ: Геопринт, 2009. Ч. 1. С. 190 – 196.

References

Husakivska, S. S. (2014). Formuvannya tsinnisno-smyslovoi sfery studentiv zasobamy psykhoterapii (teoretychnyi aspekt) [Formation of value-sense sphere of students by means of psychotherapy (theoretical aspect)]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_1_17 [in Ukrainian].

Davydova, Zh. V. (2011). Formuvannya dukhovno-tsinnisnykh oriientatsii studentskoi molodi zasobamy krytychnoho myslennia [Formation of spiritual-value orientations of student youth by means of critical thinking]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, 32–33, 278–285 [in Ukrainian].

Ivanova, O. E., Korneev, D. N. & Habibullin, F. G. (2018). Kommunikaciya kak obrazovatelnaya sreda kriticheskogo myshleniya – universalnoj kompetencii pedagoga [Communication as the educational environment of critical thinking is the universal competence of the teacher]. *Azimuth of Scientific Research: Pedagogy and Psychology*, 7, 3 (24), 108–111 [in Russian].

Kubashicheva, L. N. (2012). Razvitie professionalnoj Ya-koncepcii u budushih pedagogov [Development of pro-

fessional self-concept for future teachers]. *Vestnik Adygejskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 3: Pedagogika i psihologiya*, 3 (103). Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-professionalnoy-ya-kontseptsii-buduschih-pedagogov> [in Russian].

Linnik, O. O. (2014). Maibutnii uchytel yak sub'iekt pedahohichnoi vzaiemodii: pidhotovka do spivrobitnytstva z molodshymy shkoliaramy [Future teacher as a subject of pedagogical interaction: preparation for cooperation with junior schoolchildren]. Kyiv: Vydavnychi Dim «Slovo» [in Ukrainian].

Sapuh, T. V. (2014). Razvitie kriticheskogo myshleniya kak bazis studentocentrirovannogo obrazovaniya [The development of critical thinking as a basis for student-centered education]. *Modern Research of Social Problems*, 9 (41), 202–216 [in Russian].

Stetsiura, K. O. (2012). Pryroda ta spetsyfika buttia mediatekstiv u kulturnii kartyni svitu suchasnoho suspilstva [The nature and specificity of being media texts in the cultural picture of the world of modern society]. *Visnyk NTUU «KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika*, 3, 56–62 [in Ukrainian].

Tormyshova, T. Yu. (2014). Obsuzhdenie moralnykh dilemm kak sposob obucheniya beglosti govoreniya [Discussion of moral dilemmas as a way of teaching fluency in speaking]. *Candidate's thesis*. Tambov [in Russian].

Yahodnikova, V. V. (2009). Zastosuvannya tekhnolohii rozvytku krytychnoho myslennia u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv [Application of technology of development of critical thinking in the process of professional training of future specialists]. *Zbirnyk naukovykh prats «Visnyk pislidyyp-lomnoi osvity»*. Seriia «Pedahohichni nauky», 11, 1, 190–196 [in Ukrainian].

***

Бадер С. О. Технології формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Статтю присвячено проблемі формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та пошуку оптимальних технологій для оптимізації означеного процесу. Схарактеризовано аксіологічний потенціал технологій – навчального тренінгу, розвитку критичного мислення, роботи з медіатекстами, розв'язання моральних дилем, діалогічної взаємодії. Наведено приклади використання цих технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів.

Визначено чинники ефективності відповідних технологій для формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: по-перше, означені технології легко використовувати в межах різних освітніх компонентів фахового спрямування; по-друге, кожна з них має інтерактивний характер, що дозволяє задіяти в обговоренні практично кожного студента; по-третє, технології дозволяють організувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію між учасниками освітнього процесу, що полегшує інтеракцію, сприяє створенню максимально комфортного середовища; по-четверте, методи, що вміщують ці технології, сприяють запуску механізму інтеріоризації цінностей у ціннісно-смыслові орієнтації здобувачів освіти; по-п'яте, використані технології постають як комплекс органічно взаємопов'язаних методів роботи та засобів взаємодії з майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: цінності, ціннісно-смыслові орієнтації, технологія навчального тренінгу, технологія розвитку критичного мислення, технологія роботи з медіатекстами, технологія розв'язання моральних дилем, технологія діалогічної взаємодії, майбутні вихователі закладів дошкільної освіти.

Бадер С. А. Технологии формирования ценностно-смысловых ориентаций будущих воспитателей учреждений дошкольного образования

Статья посвящена проблеме формирования ценностно-смысловых ориентаций будущих воспитателей учреждений дошкольного образования и поиска оптимальных технологий для оптимизации данного процесса. Охарактеризовано аксиологический потенциал технологий – учебного тренинга, развития критического мышления, работы с медиатекстами, решения моральных дилемм, диалогического взаимодействия. Приведены примеры использования этих технологий в процессе профессиональной подготовки будущих воспитателей.

Определены факторы эффективности соответствующих технологий для формирования ценностно-смысловых ориентаций будущих воспитателей учреждений дошкольного образования: во-первых, указанные технологии легко использовать в рамках различных образовательных компонентов профессионального направления; во-вторых, каждая из них имеет интерактивный характер, что позволяет задействовать в обсуждении практически каждого студента; в-третьих, данные технологии позволяют организовать субъект-субъектное взаимодействие между участниками образовательного процесса, облегчают интеракцию, способствуют созданию максимально комфортной среды; в-четвертых, методы представленных технологий способствуют запуску механизма интериоризации ценностей в ценностно-смысловые ориентации студентов; в-пятых, использованные нами технологии выступают как комплекс органично взаимосвязанных методов работы и средств взаимодействия с будущими воспитателями учреждений дошкольного образования.

Ключевые слова: ценности, ценностно-смысловые ориентации, технология учебного тренинга, технология развития

критического мышления, технология работы с медиатекстами, технология решения моральных дилемм, технология диалогического взаимодействия, будущие воспитатели учреждений дошкольного образования.

Bader S. A. Technologies for the Formation of Axiological Orientations of Future Kindergarten Educators

The article is devoted to the problem of the formation of axiological orientations of future kindergarten educators and search for the most advantageous technologies for optimizing this process. The axiological potential of such technologies as training, the development of critical thinking, working with media texts, solving moral dilemmas, dialogical interaction has been characterized. Examples of the use of these technologies in the process of professional training of future kindergarten educators have been given.

The factors of efficiency of the given technologies for the formation of axiological educators have been specified: firstly, these

technologies are easy to use within the orientations of the future kindergarten framework of various educational components of the professional training; secondly, each of them is interactive in nature, which makes it possible to engage practically every student in the discussion; thirdly, these technologies make it possible to organize subject-subject interaction between participants of the educational process, to facilitate interaction, and to help create the most comfortable environment; fourthly, the methods of the technologies presented contribute to the launch of the mechanism of internalization of values in the axiological orientations of students; fifthly, the technologies used act as a complex of organically interconnected working methods and means of interaction with future kindergarten educators.

Key words: values, axiological orientations, technology of educational training, technology for the development of critical thinking, technology for working with media texts, technology for solving moral dilemmas, technology for dialogue interaction, future kindergarten educators.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2019 р.

Прийнято до друку 28.10.2019 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О.Л.